26097

KRIJES

OMLADINSKI LIST ZA POUKU I ZABAVU.

BR. 15. U ZAGREBU, 15. TRAVNJA 1910. GOD. I.

U SUMRAČJU CRKVE.

Hrvatsko gondže.

Tu vječni žižak u sutonu hrama
Nijemo dršće... i sve nešto zbori...
U šir tišine pline polutama
Kô zadnje sanje u tihanoj zori...

I moje srce kô taj žižak mali
Sve dršće, gori domu na oltaru...
I svaki plamsaj nove kr'jese pali,
A ono zgara u vatrenu žaru...

Kadikad klone u tihanoj šutnji
Taj žižak mali... il' kadikad trene.
A ja se pitam u zlokobnoj slutnji
Da l' srce na oltaru vene!?

LJUBICI.

P. Senjić Tvrtković.

1

Imao sam struk ljubice
Krivovrate, plave,
Prvi cv'jetak pramaljeća;
— Znak čednosti prave.

2

Rascvjetan je divno bio
Cv'jetić mili, mali,
Oko njeg' su lepirići
Krasni lepršali.

3

Nježno sam ga milovao,
Često ga zal'jevô,
Pokraj njega ponajljepše
Pjesmice popjevô.

4

Kad dođoše mrzli dani,
U mraz pr'jeđe rosa,
Pokosi mi cv'jetak nježni
Rane smrti kosa.

5

Cv'jetak mi je uvenuo,
— Već ga nije sada,
A s mog oka rastuženog
Vruća suza pada.

6

Ne bje cv'jetak, ah na žalost,
Već mi seka mala,
Što je svoju dušu čistu
Bogu dragom dala.

Priča hijeroglifa.

(Nastavak.)

XIII. Izdaja.

Dr. je Louis Aldan bio veoma slab, zato sam htio otići i bez priče, premda me je zanimao nastavak; nu profesor mi toga ne dopusti, pričao je svejedno:

*

Keops je sjedio na mekanim jastukom prekritom stôcu — glavu je naslonio na lijepo izrađenu podbočnicu. Maleni je rob šarenom lepezom dopuhivao sve nove i nove struje hladna zraka.

Keopsovo je čelo bilo namršteno. — Možda se sjetio ubijene žene, prodane kćeri — ili izgubljena sina. — — No brzo se razvedrio, kad je kroz široka vrata, koja mu je otvorio rob odloživ lepezu, zagledao svoju piramidu, kad je vidio ono mnoštvo, što se kao mravlje vere drvenim skelama piramide — noseći trun po trun — na taj golemi mravinjak.

Čuo je i viku radnika i udaranje čekića, — čuo je i zviždaj bičeva i škripu dasaka, stupova i skela. —

Sve mu se činilo presporo — lagano — tromo.

Tä svaki se dan dade odnijeti u nosiljci na vrh piramide — a ipak još ne dosiže plavetne kape neba — ne može da preko onog kletog gorja zaviri onamo u ono — što narod zove »pokrajinom smrti —«.

I opet se namrštio — nogom udario dječaka, koji mu je presporo zamahivao lepezom. — Kad gle! Opazi, gdje neko brzim korakom hrli k njemu. —

»Je li to, robe, moj savjetnik Azes-Ka-va?« upita Keops roba.

»Čini mi se, da jest, najmožniji od sviju.«

»Ne pitam te, skote, što ti se čini, reci, da li je ili nije —?«

»Jest«, šapnu rob znajući, što ga čeka, ako nije pogodio — no imao je pravo — bio je Azes-ka-va. Hrlio je — gotovo trčao. Keops je naslućivao, da ne donosi ništa dobra. — Zaškrinuo je zubima i viknuo robu — »Ukloni se, ako ne ćeš, da te stigne moj bijes!«

Rob se je začudio, ali se i hrlo odmakao gospodarevu bijesu.

Azes-ka-va je došao bez daha.

»Što je?« kliknu Keops.

»Zlo — urota — buna —!«

»Gdje?«

»Tvoj sin buni narod!«

»Prokletnik! — Ko ti reče?«

»Jedan od onih, koji ga je slušao — jamči glavom.«

»Gdje je?«

»Otpustih ga — ispitavši ga sve.«

»Pripovijedaj.«

»Dud-ev-Râ ide sa još dvojicom od kuće do kuće, od noma do noma — pokazuje rane — psima — huška ih.« —

»Pa?«

»Oni mu se kunu i hrle za njim; saznao sam sve. — Svi poslušaše osim deset noma uz obalu Nila nedaleko Ozirisova stupa.«

»Šta će?« Upita uzrujano Keops.

»Na dani će znak navaliti na te — noću — kad vojska spava. — Pomoći će im i oni daleki nomi — već grade barise.

»Znadeš li znak?«

»Dä, upalit će — noću, kad niko ne čuva, skele piramide — rekao mi je onaj. —

»Imade ih mnogo?«

»Tri puta više nego tvoje vojske.«

»Lažeš!«

»Ne vidio sunca. —«

»Šta ćemo —?«

»To i ja pitam —« drhtao je savjetnik.

»Smrvit treba psine, poubijati, poklati — sve!«

»Kako?« — gorko se je nasmiješio Azes-ka-va.

»Ti reci — zašto si savjetnik — ili zar i ti spadaš među one, koji me hoće svrgnuti — ha?

Savjetnik nije na to rekao ništa. Ta, šta će i reći?

»Govori!« — Viknuo je kralj — »Ubit ću te kao psa —.«

»Ubi« dobacio je mirno Azes-ka-va »ako misliš, da će te to spasiti — ili ako misliš, da me više ne trebaš.«

Keops je ćutio svu gorčinu tih riječi, znao je, šta savjetnik misli pod onim »ako misliš, da me više ne trebaš« — ipak se ne usudi prigovoriti ništa — baš ništa. Časak je šutio, a onda reče.

»Dat ću ti sve što zaželiš — reci samo, kako pomoći?«

»Mislim!« reče kratko savjetnik — a kralj je drhtao — suzdržavao je i dah, da ne smete misli Azes-ka-vinih. Činilo mu se, kao da stoji usred razlivenoga Nila — na kakom kamenu, koji strši iz vode, a sve je okolo jednaka blatna voda — ili mu se vrzao glavom kaos misli, koje je odmah i odbio, jer su bile lude — zaželio sebi krila, da uteče — ili nevidljivo odijelo — ili — — Jedva je čekao, što će reći Azes-ka-vâ. Od časa ga je do časa gledao. — Kad se je on nasmiješio, činilo mu se laglje, kad je vidio, gdje se je Azes-ka-vâ smrknuo, činilo mu se, da je propao i da već plamsa piramida, te mu na prsa kleča narod, dâ čitavi. — I cijelu mu piramidu pritištu na grudi, a onda mu režu žile i pod vrat guraju oštre — ne — tupe mačeve, da ga jače muče. Jest, i taj moćni, taj silni Keops, on je zaplakao, drhtao je kao mokro mače, kao dijete, koje prvi put prohoda, a mati ga pušta. Molio se — ali ne bogovima — toliko drskosti nije imao, molio je tihu molitvu — Azes-ka-vi — —

Jedva je dočekao glas savjetnika. Činio mu se kao prvi trakovi zore iza teške neprospavane noći.

»Gospodaru! — One, što barisima dolaze — mogli bismo zadržati.«

»Kako — reci« poželio je Keops.

»Deset je noma još neodlučno. Poći ću k njima, obećati im sva polja, sve njive palih — sve će to biti njihovo iza pobjede, pristanu li uz nas.«

»Pa kako će nam pomoći — deset naprema stotinama?«

»Čekaj, gospodaru! Onih deset noma ne će trebati ništa drugo da učine, nego, kad oni budu na barisima plovili u pomoć ovima ovdje, neka u zgodni čas upale šaš i sve vodeno, sada već suho bilje.«

»Shvaćam, od ove će vatre planuti lađe — i izgorjeti — a —.«

»Jest, a oni, koji ostanu živi, uteći će — ili će ih ovi naši — lagano poubijati u vodi još i u mulju — tim laglje, jer ne dolaze svi zajedno kao pješačka vojska, nego će sve redom jedna četica za drugom padati u naše ruke;

a kad oni zadnji čuju jauk, vide plamen — prestrašit će se i uteći u strahu pred kaznom. Dă još će i reći, da se nijesu nigda ni bunili.«

»Sjajno — izvrsno?« kliktao je Keops šireći ruke, kao da hoće zagrliti Azes-ka-vu.

No doskora prestane mahnitati — kad ga savjetnik upozori, da još nijesu gotovi, riječima: »Pitanje je još, šta ćemo s ovima ovdje?«

»Moja vojska —«

»Preslaba je —«

»Šta —?«

»Dă preslaba, ako svi složno i u isti čas — ha!!«

»Šta si uskliknuo?« upita Keops gotovo prestrašivši se.

»Našao sam — našao!« klicao je Azes-ka-va.

»Govori — najmudriji i najmiliji!«

»Spriječit valja, da ne udare složno.«

»Dă — ali kako!« upita kralj.

»Kraljević Dued-ev-Râ polazi sada od mjesta do mjesta, daje zapovijedi, bira vođe, upućuje, kako se imadu sastati —«

»Pa?«

»Još nije prešao ni polovice, a svi znadu, da je znak na ustanak: plamen skela piramide.«

»Ne razumijem.«

»To je bar lako — odmah — još noćas, dok preko polovice njih nije uređeno — iznenadit ćemo ih!«

»Zar ćemo navaliti na njih?«

»Ne — zapalit ćemo skele piramide — sami.«

»Onda?« začudi se Keops.

»Zar ne uviđaš? Upućeni će se dići, neupućeni — ne će. — Osim toga sam kraljević i glavni vođe ne će znati, što se je zbilo, nastat će strka, a naša će vojska biti uređena. — Ne će spavati, ne će gasiti skela kako su oni već pomišljali. Ne, ona će navaliti na psine i poklati ih — poklati kao —

»Pola je kraljevstva tvoga — sve — sve, što hoćeš — reci — sve, sve ti dajem, izabiri, kazuj, zapovijedaj — sve je tvoje — klicao je gotovo mahniti kralj — — —«

*

Kako su uspjele te spletke — čut ćeš budući put — prekine u najzanimivijem dr. Luiz Alden — sigurno ne hotice, već samo zato, jer se je ćutio slabim, te da bi mu pozlilo, kad bi pričao dalje. (Nastavit će se.)

Priljepčive bolesti i njihovi uzroci.

(Konac.) Med. Ivan Beuc, Graz.

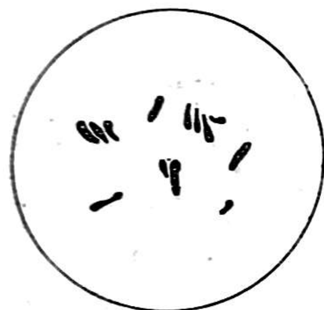
Pošalina (typhus). Od davnine poznata bolest, strašna poradi toga, što se može u veoma kratko vrijeme epidemički raširiti. Pošalina je u većini slučajeva teška crijevna bolest (typhus abdominalis). Sluznica je crijeva puna čirova, a oni prouzrokuju ne samo tešku bol, nego su i smrtno pogibeljni. No prije, nego se pošalina razvije u crijevima, pojavlja se mnogo puta upala pluća, ili bronhialni katar (bronchitis), a bolesnik nema zato vrijeme želučanih boli. Kako spomenute

bolesti prođu, pojavi se pošalina. Temperatura je veoma visoka (40° C i još više) tako, da bolesnik često puta bunca i vidi razne utvare (delirij). Poradi čudnovatog tečaja svoga i poradi velike pogibelji zaraze pošalinom se već dugo vremena bavi medicinska znanost. U nekojim se krajevima (kao n. pr. Osijek, Zemun, Detmold, Braunschweig itd.) pojavljuje pošalina svake godine u većoj ili manjoj mjeri kao stalan gost. Osobito se u ratno vrijeme znade uza sve higijenske spreme tako naglo pojaviti i u tolikoj mjeri, da više žrtava padne od nje negoli i od same izgubljene bitke.

Bacil pošaline (pronašao ga Robert Koch g. 1881.) imade oblik štapića, veličina je $^{1}/_{3}$ crvenog krvnog tjelešca (veličina krvnog tjelešca je 7—8 mikrona). Veoma je zanimljiva činjenica, da se bacil pošaline za vrijeme bolesti ne nalazi samo u bolesnim dijelovima crijeva već i u ostalim organima kao n. pr. u krvi, u slezeni, u žučnom mjehuru, u plućima itd. da, kada je bolesnik ozdravio, još uvijek se nalaze u njegovom tijelu bacili pošaline, mjeseci i mjeseci, katkada mogu i godine proći, te se još uvijek može dokazati, kako ima još bacila u sebi onaj, koji je pošalinu pretrpio, a ovi su i za inficiranje sposobni. To su momenti, na koje nam valja kod typhusa misliti, a jedino tako možemo i protumačiti veliku zarazu pošasti. Kod zaraze je pošaline u većini slučajeva medium voda; osobito je zamazana voda najsigurniji stan typhusa, poradi toga je neophodno nužna kanalizacija sviju mjesta, gdje se pošalina endemski pojavljuje (t. j. gotovo svake godine u istom mjestu. Na selu je u tom pogledu teško i gore. Bunari su otvoreni, na čistoću paze više manje pojedinci — kanalizacije nema; smetište i džubre blizu, pa je i prijenos bacila pošaline veoma lagan, a i epidemija se pojavi lako. — Epidemija se pošaline može pokazati na jednom ili tek iza nekoliko dana, obično se događa, da mnogi naknadno obole od pošaline, kad je bolesnik već odstranjen. Tomu je uzrok ili zajednička hrana ili zajednička mljekarna, jer se i kroz mlijeko može pošalina raznositi kao i kroz vodu. Nu pošalina se ne prenosi vodom i mlijekom nego i voćem, povrćem, oštrigama i sličnim. Zdravstvena je oblast u mnogim mjestima, gdje se prije pojavljivala pošalina u velikom broju, uvela zdence, koji stoje uvijek pod nadzorom oblasti, a građeni su tako, da se voda ne može ni na kakav način pokvariti kakvom infekcijoznom bolešću (zato su bolji zdenci na cmrk od onih otvorenih sa kablom) — najgori su oni, gdje svako donaša svoju posudu, koja baš nije uvijek čista.

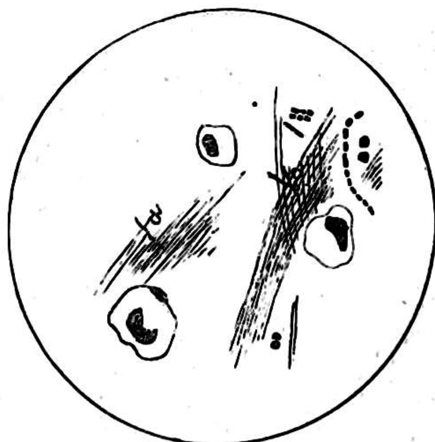
Difterija (Diphteritis): Možda ju je koji od nas čitatelja imao čast upoznati u svom vlastitom grlu, te će se sigurno sjećati, kako je neugodna i opasna. Difterija je zapravo dječja bolest, no tim nije isključeno, da se i stariji ne mogu zaraziti, naprotiv je difterija kod odraslih mnogo opasnija i teža bolest nego kod djece. U razmjerno kratko vrijeme (2—5 dana) iza zaraze, počinje se bolesnik tužiti na slabost, glavobolju, tomu pridolazi vrućica i teško gutanje. Sluznica mekoga nepca pocrveni, a grlene žlijezde nateku. Nakon kratkog vremena sluznica jezičca i grlene žlijezde zadobiju bijelkasto-sivu boju uslijed uništenih stanica grlene sluznice. Međutim se i stanje bolesnika promijenilo, bolesnik je nemiran, nema teka, katkada i bljuje, a gutanje je veoma otešćano i s bolju spojeno. Ta se bijelkasto-siva mjesta na sluznici mogu proširiti i u nosnu sluznicu kao što i u Eustahijevu cijev (koja spaja ždrijelo sa uhom), no mnogo je opasnije, ako se upala proširi u grlo, tim nastane poteškoća u disanju, jer se uslijed upale i onako maleno grlo kod djece još jače stisne, te je difterija u tom slučaju osobito opasna po život. Glas oslabi i promukne, disanje je napeto i površno, dijete je nemirno, baca se sa jednog mjesta na drugo, strašljivo, lice poblijedilo, bilo je slabo i brzo, hripanje u grlu je sve slabije i život je ugasnuo, ako nije bilo za

vremena liječničke pomoći. U teškim slučajevima difterije, kao što je ovaj gore spomenuti, mora se bolesnik odmah podvrgnuti operaciji, da se grlo očisti. Osobito se dan danas upotrebljava Behringov serum za difteriju, koji može i u najtežim slučajevima bolesnika uzdržati na životu. Prije je bilo do 70% slučajeva smrti od difterije. Behringov serum je snizio do 25%. Kod difterije se mora osobito paziti na djelatnost srca; opazilo se naime kod manjih i lakih slučajeva, da je djelatnost srca jako poremećena, bilo je povećano i slabo. Ti svi pojavi dolaze poradi slabosti srca, a u mnogo je slučajeva bolesnik, koji se već oporavljao od difterije, na jednom umro od klenuti srca. Bacil difterije imade oblik štapića, nepomičan je, a na obim krajevima nešto odebljao, osobitim načinom bojadisan pokazuju nam se osobite jezgre u stanici, kako nam to slika 1. pokazuje. Spomenuli smo, da neke pathogene bakterije razornog djelovanja u staničju, izlučuju otrov, koji po jakosti ovisi o dotičnoj bakteriji. I doista naime bacil difterija nije tako opasan, kako otrov, što ga bacil difterije izlučuje i uzrok, zašto bolesnik umire naglo uslijed kljenuti srca, kao što i posvemašnja slabost tijela, je toksičko (otrovno) djelovanje ptomaïna.

Slika 1.

Prvo je, ako ko od obitelji oboli na difteriji, da ga se osami. Predmete se (kod djece igračke!), s kojima je bolesnik došao u doticaj, ili ih upotrijebljavao, moraju dezinficirati. Liječnička pomoć mora biti odmah pri ruci, jer ako je bolest zauzela veće dimenzije osobito, ako se proširila u grlo, velika je opasnost, da niti liječnička pomoć ne bi mogla uzdržati bolesnika na životu.

Sušica (tuberculosa): Jedna od najraširenijih i najubojitijih bolesti. Nema gotovo kraja, gdje ne bi sušica našla svoje žrtve. Čovjek već sam posjeduje raspoloženje (dispoziciju) za sušicu, zaraza je veoma laka, higijena slabo razvita, a i drugi još mnogi momenti pogoduju sušici, te nam je tako jasna statistika, gdje gotovo $^1/_7$ čitavoga pučanstva umire na tuberkulozi! Na slici 2. vidimo bacil sušice u pljuvački tamo, gdje stoji slovo »a«. Bacil imade oblik tankog štapića, koji je nepomičan, a posjeduje svojstvo, da se veoma naglo množi, ako dođe na plodonosno tlo. Vidjeli smo kod drugih vrsta infektivnih bolesti, kako se njihove klice lokalizuju samo na jednom mjestu naime, da inficiraju samo jedan organ ili nekoliko stanovitih organa. Kod sušice je stvar posvema drugojačija. — Svaki je organ sposoban, da bude inficiran tuberkuloznim bacilom, pluća, jetra, bubrezi, grlo, moždina u hrptenjači, moždani, žlijezde, crijeva, koža itd. Prema organima, koji su zaraženi tuberkuloznim bacilom, zovemo i tuberculosu tako: plućna tuberkuloza, grlena, crijevna, tuberkuloza žlijezda (skrophuloza), tuberkuloza kože (lupus), itd. Naravno, da se organi, koji su neposredno u doticaju sa izvanjskim predmetima, mogu laglje zaraziti nego

Slika 2.

organi, koji su sa sviju strana zatvoreni i ne dolaze neposredno u doticaj sa vanjštinom. Na taj način možemo sebi rastumačiti, zašto plućna tuberkuloza ponajviše hara. Crijeva su isto tako kao i želudac izloženi, te crijevna tuberkuloza nije rijetka bolest. Kao osobitu vrstu sušice moram spomenuti miliarnu tuberkulozu (njem. galoppierende Schwiendsucht). To je sveopća tuberkuloza tijela, veoma se naglo širi i obično svršava smrću. Ostale vrste tuberkuloze traju mjesece i mjesece, pa i čitave decenije, dok ne poluče svrhe. Kod ostalih zaraznih bolesti vidjet ćemo, da se pojave veoma naglo iza infekcije i traju kraće vrijeme. Kod tuberkuloze može proći više mjeseci iza infekcije, da dotičnik niti ne pomisli, kako je već sušičav, tä ne treba ni zakašljati prve tjedne. Poradi toga sušičavi ne će moći u većini slučajeva označiti dan infekcije. Ako su pluća inficirana tuberkuloznim bacilom, prvo je kašalj i s njim spojeno izbacivanje, što upozori bolesnika da potraži liječnički savjet. Često pridođu još boli u prsima sprijeda ili među lopaticama, ako bolesnik nešto dulje radi kakav naporniji posao, osjeća odmah kratko disanje. Izim ovih karakterističnih simptoma pridolazi bljedoća, posvemašnja slaboća tijela, osim toga bolesnik izgubi tek, slabokrvnost kože, nerazpoloženost za rad, katkada se pojavi i mala vrućica, u početku bolesti može bolesnik izbaciti i krv, to naravno okoliš bolesnikov u najveći strah stjera U većini slučajeva, ako je sušica zauzela veće dimenzije, svršava smrću. Ako je bolesnik bio oprezan, te se odmah počeo liječiti, držao se strogo liječničkih naputaka, može se tuberkuloza izliječiti, naravno prvi je uvjet, da se tuberkuloza nije previše raširila, i da bolesnik uz dobru hranu kao i pazljivu njegu ne prekorači naputaka liječnikovih. U mnogim slučajevima može plućna tuberkuloza već u nekoliko mjeseci, u nekoliko tjedana uništiti pluća; u drugim se slučajevima može tuberkuloza povlačiti godine i godine. Zašto jednom tako naglo navali tuberkuloza, a drugi se put tako polagano povlači, to ovisi mnogo, u kakvim se odnošajima nalazi bolesnik. No veoma mnogo ovisi i o individualnoj dispoziciji. Gdjekoji je već od svog rođenja slab, pretrpio mnoge teške bolesti, takav je naravno više sklon tuberkulozi nego onaj, čiji su roditelji bili zdravi, a i on je čvrst i jak. Alkoholisti su mnogo više podvrženi tuberkulozi negoli abstinenti. Vidimo, da je onaj, koji je prije bio krjepak i zdrav kao kremen, podvrgnuvši se alkoholu poslije nekoliko godina postao slabunjavim, bolesnim i nesposobnim za kakav viši duševni rad; a baš kod alkoholičara hara tuberkuloza veoma naglo tako, da ih nakon par mjeseci spravi pod ledinu.

Kao što je kod većine priljepčivih bolesti, tako je i kod tuberkuloze glavni izvor zaraze na tuberkulozi bolestan čovjek. Zrak, što ga tuberkulozan čovjek izdiše nije ni najmanje pogibeljan za infekciju, jer se u izdisanom zraku ne nalaze tuberkulozni bacili, no u pljuvački se, što je sušičavi izbaci kašljem, nalaze čitave kolonije tuberkuloznih bacila. Kada se pljuvačka posuši, bacili postanu slobodni i razprostrane se po sobi, gdje leži bolesnik. Isto tako u silnim kapljicama pljuvačke kod kašlja pada na obližnje predmete hiljade i hiljade bacila sušice — kapljice se brzo posuše i tuberkulozni se bacil oslobodi i može lako zaraziti zdravog čovjeka. Zato ne bi smjeli sušičavi pod nipošto pljuvati na pod, no ne samo sušičavi nego i »zdravi«, jer ko može sigurno znati, da nije zaražen tuberkulozom? Sušičav ne bi smio niti u rubac pljuvati, jer se može na taj način isto tako proširiti tuberkuloza, kada se pljuvačka u rubcu osuši. Ako već tuberkulozni pljune u rubac, potrebno je, da se rubac, prije nego se opere, dezinficira, te zapriječi pogibao zaraze. U lječilištima su za tuberkulozne ljude zato pripravljene malene staklenke, u koje bolesnik pljuje, staklenke se dadu hermetički zatvoriti i svaki ih bolesnik mora imati pokraj sebe. Naravno, da se te staklenke,

kada su pune, desinficiraju najpomnije. U zavodima, uredima, te u privatnim stanovima morale bi se nalaziti pljuvačnice napunjene vodom ili još bolje sa 2% lypolom, za koga znademo, da je izvrsno i nepogibeljno desinfekcijozno sredstvo. (S gornjih razloga nijesu zgodne pljuvačke napunjene pijeskom i sličnim). U radničkim stanovima i uopće među siromašnim su higijenska sredstva slaba, i mogućnost zaraze veća. Slabo rasvijetljena, vlažna i niska sobica je često puta čitav »stan« siromašne obitelji. Ako ko od njih oboli na sušici, ne može takav siromah niti pomisliti osobito, ako je hranitelj obitelji, da krene u kakvo lječilište, već mora gledati, kako da sebe i obitelj prehrani. Ostali su članovi obitelji tako izvrgnuti opasnosti zaraze i obično ne prođe mnogo vremena, da čitava obitelj ne postane sušičavom. Tu bi trebala država graditi radničke stanove, kao što je to po drugim kulturnim državama, da podiže lječilišta za sušičave, gdje bi se siromašni puk badava ili uz malenu odštetu mogao opet domoći zdravlja.

Kao što tuberkuloza može prijeći od jednog čovjeka na drugog, tako se može čovjek zaraziti i od tuberkulozne životinje. Ako mlijeko potječe od tuberkulozne krave, ne smije se piti prije, nego prokuha, a budući u gradovima ne znamo od kakove krave dobivamo mlijeko, mora se zato mlijeko uvijek prokuhati prije, nego što se pije.

Prije se držalo, da je tuberkuloza uopće neizlječiva bolest, no danas stoje stvari drugačije kako sam spomenuo, radikalnog lijeka nema za tuberkulozu, ali možda ne će mnogo vremena proteći, te će se i tuberkuloza radikalno liječiti kao n. pr. difterija. Čim se bude više pazilo na higijenu i čim se više poboljšaju materijalne i socijalne prilike u našem narodu, to će i opstanak tuberkulozi biti sve slabiji i slabiji.

Toliko smo dosta za sada progovorili tek u glavnom i o najglavnijim zaraznim bolestima, da se čitatelji »Krijesa« upoznaju i s tim.

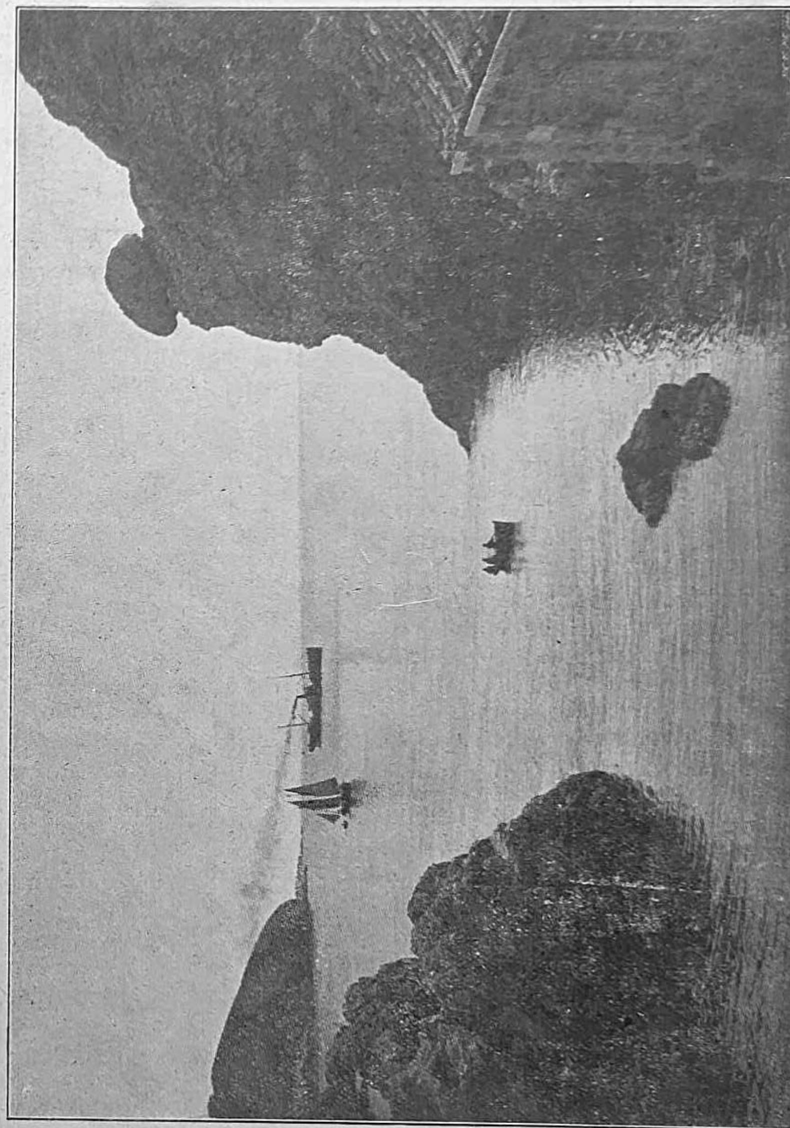
Pogled s „Tabakarije".

(K slici.) Ivša.

Lokrum, Penatur, Sv. Lovrinac — tri najljepše tačke dubrovačke okolice. Onamo u daljini Lokrum, ubavi, romantični otočić, nekada prebivalište nesrećnog cara Maksimilijana, gdje mu se još i sada nalaze dvori. Danas je otočić vlasništvo oo. Dominikanaca, koji nijesu u stanju, da Lokrum urede, pa je stoga i zapušten.

Šetamo Tabakarijom! Na lijevoj strani eno Penatura, a na desnoj klìca sv. Lovrinca. Divan je prizor, akò vriju valovi, te ako ih jugo s lijeve strane natjera na desno . . . Kao bijesni prebacuju se tada oni kô od šale preko jedne i druge hridi, i razasuti u hiljade briljantnih kapljica opet se nazad vraćaju, da igru — bi reć — ojačanim silama ponove. Ko nije vidio mora i njegova valovlja, taj teško može da sebi stvori sliku o tom, i takovom prizoru.

Halucinacija.

Phil. Marko Mohaček.

I.

»Jesi li Ti, oče, kada vidio vilu?« — pitao je drugoškolac Mirko Gerić svojega oca, pučkog učitelja, kad je o velikim školskim praznicima jednoć šetao s njim.

»Ne, nijesam« — odgovori otac mirno.

»A vješticu?« — upita opet Mirko.

»Ni vještice nijesam vidio«.

»Zašto se ne će vile i sada da pokazuju ljudima, kako je to nekad bilo?«

»Sada ne će, jer ih nema«.

»Zar su izumrle?«

»Nijesu trebale tek izumirati, kad ih nije ni bilo«.

»Kako ih ne bi bilo, oče, kad su ih neki vidjeli«. Učitelj se dobroćudno nasmiješi, a Mirko nastavi ozbiljno dalje uvjeravajući oca:

»Jest, oče! Meni je pripovijedao kum Lovro, da je njegov stric jednoć vidio vilu. Taj je naime njegov stric bio na konjari*, pa kad je u cik zore došao na vrelo s konjima, našao je ovdje vilinsko kolo. Zato i jesu njegovi konji bili onako brzi, jer su bili vilovi ti. Vile su na njima jašile, pak su im grive tako ispreplele, da ih nije niko mogao razriješiti. Po više puta je vidio taj Lovrin stric vile, i čak je i bio u njihovom kolu. Zato — kaže — njemu nijesu vještice mogle ništa, jer je i on bio vilovit«.

»To vjerujem, da mu vještice nijesu mogle ništa, ali da je vilovit bio, to nije istina«, reče otac.

»Pa kako mu onda vještice nijesu mogle ništa?« — Upita nekako začuđeno Mirko.

»Eto tako, jer ni njih nema«.

»A i njih su neki vidjeli. Evo, susjed Pero kaže, da je vidio vješticu, kako je na brezovoj metli jašila uz orah. Na Đurđevdan — kažu — sve se vještice sastaju u skupštinu, koja se održaje na jednom orahu u Glišinom vinogradu. Zato onaj orah nikada ni ne donosi ploda«.

»Mani se tih priča, sinko. U njima ne ćeš naći istine. Ovaj priča ovako, onaj onako, a nijedan pravo«.

»Ali ja sam baš, oče, i u knjigama čitao o vilama i vješticama. Knjige valjda ne će lagati?«

Učitelj se ravnodušno smiješkao naivnosti svojega sinčića, a onda reče:

»Vještica gospodari u priči, tamo ona vari čarobne masti i stvara čudnovata djela, tamo ona progoni dobre ljude, ali u životu joj na zemlji nema mjesta. Vila je kraljica narodne pjesme, tamo ona prijateljuje s junacima, hrabri ih i pomaže u boju, s njima se brati, a onda opet odlijeće u visoke zračne sfere, ili se opet spušta na ljudima nepristupačne planine, ali sa zbiljskim životom nema ona posla«.

»Ja toga ne razumijem, da neko može živjeti samo u pjesmi. Kako to?« — upita Mirko zamišljeno.

»Odmah ću ti razjasniti« — nastavi učitelj.

»I hrvatski je narod bio nekoć poganski. I on je poput drugih pogana vjerovao, da osim bogova (kojih je bilo sva sila dobrih i zlih) ima i drugih nadnaravnih bića, a to su polubogovi. Tu se broje vile, vještice, môre, suđenice, vodeni i kopneni dusi i dr. Ti se dijele u dobre i zle. Kad su se poslije Hrvati pokrstili, prestalo je to vjerovanje. No ipak nije mogla kršćanska kultura da jednim mahom razuvjeri narod o onom, u što se je kroz stoljeća uživio, što mu je već, da tako reknem prešlo u krv. Tako se jednim dijelom ipak zadržalo to vjerovanje sve do današnjih dana, i to što u pjesmi i priči, što u obliku praznovjerja. Da, sinko, narodna hrvatska pjesma i priča vrvi upravo od kojekakih nenaravnih bića: zmajeva, vila, vukodlaka i još koječega, pak nam baš zato ne će biti još

* Konjara = noćna paša.

ni danas teško u svakom selu naći ljudi, koji drže, da takova bića doista opstoje. Pjesma naime i priča mogu mnogo djelovati na mišljenje naroda. To sam mislio reći onim, kad sam kazao, da vila živi samo u pjesmi i priči, jer u mišljenju naroda živi samo preko pjesme i priče.«

»Pa zašto onda neki pripovijedaju, da su vidjeli vilu, kad je nema?«

»Pripovijedaju, jer su tako oni čuli od drugih. Zato ćeš mnogo lakše naći čovjeka, koji će reći, da je ovo ili ono čudnovato biće vidio njegov stric, djed ili ko drugi, nego onoga, koji je sam što takova vidio, a nam'eriš li se ipak i na ovakvoga, tad već unaprijed pomišljaj, da se on ili šali, ili laže, da mu se možda t'k što prividilo, ili da je čak, doživio halucinaciju.«

»Što je to halucinacija?« — upita Mirko radoznalo.

»To će tebi biti malo teže razumjeti. Halucinacijom zovemo onu duševnu činjenicu, kad neko vidi i čuje stvari ili bića, kojih ili uopće nema, ili ih u ono vrijeme nema na stanovitom mjestu, gdje ih baš vidi i čuje«.

»Pa kako ih može vidjeti, kad ih nema?«

»Vidi ih upravo onako, kao da jesu ondje. No da uzmogneš pojmiti bit halucinacije, moram ti prije razjasniti, kako mi uopće možemo nešto vidjeti:

Naše oko udešeno je poput maloga fotografskog aparata, samo što ima oblik kugle. Prednji dio te kugle je proziran (bjeločnica i rožnica). Iza ove je mali, tekućinom ispunjeni prostor (prednja izbica), a tad dolazimo do šarenice (iris). To je kao neki šareni zastor s malim otvorom u sredini (zjenica), kroz koji ulazi svijetlo u oko. Iza iride i zjenice nalazi se očna leća, a za njom opet »velika« ili »zadnja izba«, koja je ispunjena hladetinastom masom. Stoji li pred nama kakav osvijetljeni predmet, tad će se svijetlo odbijati od njega i ulaziti kroz zjenicu u oko — na mrežnicu (retinu), koja se nalazi iza velike izbe. Po retini se razgranjuje vidni živac. Kad dakle svijetlo — t. j. slika predmeta padne na retinu (a osobito na najosjetljiviji njezin dio t. zv. žutu pjegu), tad živac prenese podražaj svijetla u mozak, gdje se onda razvije vidni osjećaj. Tad mi vidimo predmet.

Kad zrake ulaze u oko, lome se četiri puta: na rožnici, u prednjoj izbi, leći i konačno u zadnjoj izbi. To pak biva zato, da uzmogne slika predmeta biti dosta malena. Kad bi slika bila prevelika, te ne bi stala na retinu, ne bismo mogli na jedanput vidjeti cijeli predmet, već bismo vidjeli samo jedan njegov dio (kao n. pr. kad smo preblizu koje velike zgrade, tad ne možemo da je cijelu na jedamput vidimo).

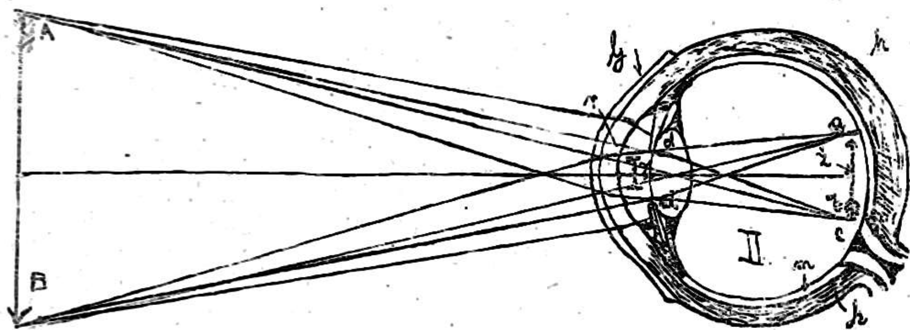
To pak, kako iz ovoga podražaja svijetla preko živca prenese u mozag vidni osjećaj, i kako se tada dalje u nama razvije pojam o predmetu, to nam prirodne nauke ne mogu protumačiti, to je stvar duševna, našim ćutilima nepristupačna.

Sada, kad je već u našoj svijesti razvijen pojam o predmetu, moglo bi se dogoditi baš nešto protivno ovom, što sam sada govorio. Može se naime desiti, da se uslijed maštanja ili napetog zamišljanja razvije u našoj svijesti potpuna slika predmeta, o kojem maštamo, a po tom i vidni osjećaj. Vidni živac prenijeti će sada taj osjećaj iz mozga na očnu retinu, otkale će oko projicirati (bacati) van sliku, koja se u nama razvila. Mi ćemo dakle pred sobom vidjeti onaj zamišljani predmet, kao da on doista ondje postoji, i to u onoj daljini, u kojoj bi morao stajati pravi predmet, da od njega dobijemo onoliku sliku, kako se ona sama razvila u našoj svijesti. I ako ta slika na retini ostane trajna (što se obično i događa u takvim zgodama), tad ćemo dotični predmet vidjeti na svakom mjestu, kamogod se okrenemo.

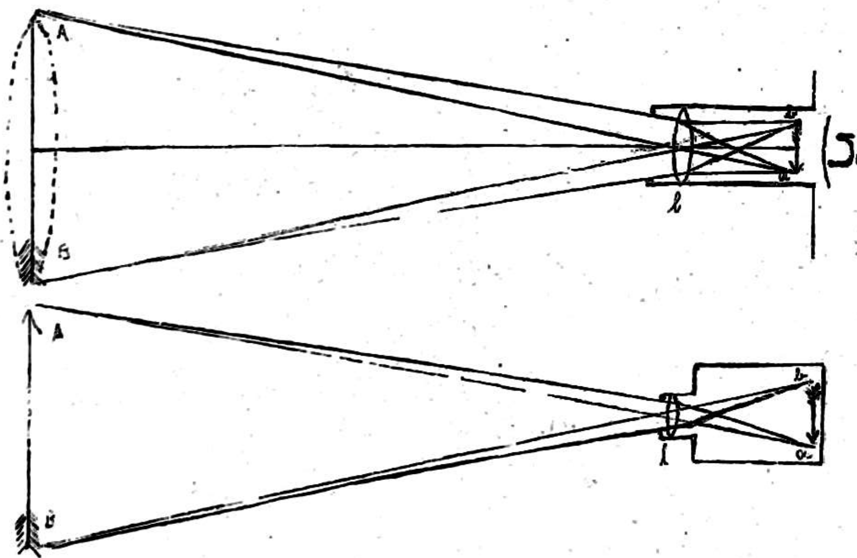
Eto vidiš, to je halucinacija. To je dakle pojav, koji je baš protivan naravnomu gledanju. Jer je kod naravnoga gledanja predmet uvijek izvan nas, te se preko oka i vidnoga živca prenosi vidni osjećaj u našu svijest, dok se kod halucinacije najprije razvije osjećaj u nama, a taj osjećaj onda preko oka projiciramo van — u neku daljinu.

Možda ti je to nešto teže razumjeti, zato ću ti reći jedan lijep primjer.

* Da čitatelji laglje shvate opis, prilažemo gornjem članku skice oka, laterne magike i fotografskog aparata.

Oko (**I** = prednja izbica, **II** = zadnja izba, **bj** = bjeločnica, sclerotica [tvrda i prozirna] **r** = rožnica, cornea; **i** = šarenica, iris [ispred leće]; **z** = zjenica, pupilla; **d** = leća, koja sastoji iz raznih prozirnih vrsta; **h** = žilnica, chorioidea; **m** = mrežnica, retina; **ž** (i **a-b**) = žuta pjega; **c** = crna (slijepa) pjega [mjesto, gdje ulazi živac u oko]).

Laterna magika (**S** = Izvor svijetla [svijetiljka]; **l** = leća; **a, b** = realna slika, predmet, pločica sa slikom; **A, B** = projicirana slika [imaginarna slika na zidu]).

Fotografski aparat (**l** = leća; **A, B** = predmet; **a, b** = slika na mutnoj ploči).

Ti sigurno poznaješ fotografsku spravu. I ona ima leću, koja lomi zrake svijetla i baca sliku predmeta na mutnu ploču u spravi. I kod te je sprave predmet izvana, a slika nastaje unutra u spravi baš kao kod oka.

No ima još jedna sprava, upravo protivna ovoj, a to je »laterna magica«. U tu se opet spravu turi slika, koja će se onda pomoću svijeće i leće projicirati van — na zid, i vidjet ćemo na zidu uvećanu sliku predmeta.

Tu je dakle iznutra predmet (pločica sa slikom), a vani će nastati slika; to je isto kao i kod halucinacije, gdje se slika najprije rađa u našoj mašti, a oko je samo prenese van.

Fotografska sprava i »laterna magica« upravo su tako obratna djelovanja, kao što je naravno gledanje prema halucinaciji«.

Mirko je pozorno slušao cijelo to razlaganje, kao da hvata svaku riječ, a na koncu mu se ote uzdah udivljenja:

»Pa jesi li Ti, oče, već imao kada halucinaciju?« — upita on oca.

»Ne, sinko, ja doduše još nijesam nikada takva šta doživio, ali mi je to poznato što iz knjiga, što iz života.

Halucinacije obično doživljuju ljudi bujne mašte i bolesnoga živčevlja, a osobito onda, ako sebi živo zamišljaju jedan predmet. Tako se pripovijeda za nekoga talijanskog slikara, kako je risao vraga. Tom je prilikom zamislio sebi tu nečistu figuru tako živo, te mu se u svijesti razvila potpuna slika o njem — doživio je halucinaciju. I kuda se god okrenuo, svagdje je vidio isto to nečisto biće, koje ga napokon nagnalo u Tiber. On se utopio.

Slično se nešto dogodilo i jednomu našem seljaku. Ti zacijelo poznaš Tomu-R-a«.

»Staroga Tomu? Kako da ga ne poznam! To je onaj, što nam uvijek donosi brezove metle u školu. Nije li?«

»Jest, on je to. Eto, taj je čovjek doživio jednoć ima tomu više nego petnaest godina — takovu halucinaciju, koje ne će nikada zaboraviti. Još i danas priča on svoj doživljaj svakomu s najvećim užasom. I on je naime vidio vraga«.

»Kako se to desilo, oče? Baš bih rado znao«.

»Ako baš želiš, ja ću ti rado pričati. Samo me sjeti u veče, kad budem bez posla. Sada nemam baš volje za pripovijedanje.«

Mirko se zadovoljio tim i jedva je dočekao čas, kad će moći sjetiti oca na njegovo obećanje. Posve je naravno, da on nije čekao tek do drugoga dana, već je upotrijebio priliku još isti onaj dan u veče. A otac je morao pričati, jer je obećao tako. Morao je održati riječ.

(Slijedi).

„Ludendo discimus“.

Dva paradoksa.

Došao ja nakon dugoga vremena svom Ivi, a on kao obično navali na me, da mu pokažem nešto nova.

»Drage volje, ali ne pada mi ništa na um«, rekoh, ali ne vjeruje moj Ivo: »Znam Te ja, striko, Ti znaš, znaš, nu ne ćeš — a ja Te molim — lijepo molim.«

E, pa šta ću, zamislih se, ne bi li se čega sjetio — što nije preteško izvesti, a Ivo se radovao, jer je vidio, da razmišljam.

Napokon izvadim posjetnicu i dok sam iz nje izrezivao jajolik komad, dotle je moj Ivo donio svijeću i jednu majčinu ukosnicu od žice.

Ja sam sada pričvrstio onu posjetnicu na žicu i pred svijeću (kako to slika pokazuje) kao neki zaslon.

Ivo je očekivao, šta će biti.

Upalio sam svijeću, a onda upitam:

»Šta misliš Ivo, kamo će se nagnuti plamen svijeće, ako ja puhnem s lijeve strane?

»E, na desnu« pridometne Ivo, pa još i popuni »prema smjeru puhanja«.

»Dobro, nu gledaj, ja ću sada puhati s tvoje lijeve strane prema zaslonu i svijeći —«

»Gle, plamen zatitrava prema zaslonu, kao da ko puše sa protivne strane —« radosno kliknu Ivo: »to je protiv očekivanja!«

»Jest, Ivo — to ti je t. zv. paradokson. Dogodilo se eto nešto protiv očekivanja, a te riječi prevedene u grčki ($\pi\alpha\varrho\acute{\alpha}$ = protiv, $\delta o\kappa\acute{\varepsilon}\omega$ = očekivati) daju kovanicu »paradokson«.

Ivo se je veselio, što je naučio novu riječ, koju je odmah drugi dan, ako i ne na pravom mjestu upotrijebio, jer je jednom drugu rekao, da će ga, ne dade li mu odmah mira, »paradoksno izlupati.«

No to je tek poslije bilo, a prije još moradoh rastumačiti svom Ivi ovaj eksperimenat.

»Eto, zašto plamen ide prema zastoru. Kad pušem u zastor, to se na njem ne zaustavi struja uzduha, već se odbija i teče dalje po strani, da bolje razumiješ eto analogije (slike) kod vode. Što će biti uzmem li štrcaljku i štrcam li vodu n. pr. u zid? — Voda će se od stijene odbijati odrazivati i štrcati natrag sa strane. Isto je i kod zraka. Nova sad ova struja uzduha, koja ide postrance natrag od zaslona, povlači onaj mirni uzduh oko zaslona za sobom; tim nastaje razrijeđenje. Na ovaj sada razrijeđeni prostor struji novi uzduh, da ga napuni. A koji će uzduh strujati? Onaj, koji je najbliži, t. j. onaj iza zastora, a kraj plamena taj uzduh doista struji u protivnom smjeru, naime u onom, kako to pokazuje plamen svijeće«.

Ivo je slušao — premda mu se, kako mi se čini, nije tumačenje osobito svidalo.

Radosniji je bio, kad sam mu rekao, da mi iz kuhinje donese jaje.

Prije nego sam i pomislio, donio je Ivo željeno, a ja sam otkrio glatki stol i položio na nj jaje.

»Gledaj Ivo, ovo ću jaje (u položenom stavu) zavrtjeti, što jače mogu« — i onda ću ga časak zaustaviti — šta misliš, što će onda biti, pustim li ga opet?

»Ništa! Stat će«, reče Ivo.

»Vidjet ćeš, da nije tako«, rekoh, a pri tom sam zavrtio jaje, pustio da se jedno pet, šest puta okrene, onda ga zaustavih — samo tako dugo, da sam ga zaustavio — i gle čuda, kad sam jaje pustio, i opet se je počelo samo (dakako sporije) dalje okretati.

»Paradakson«, klikne Ivo; a ja mu rastumačih, da se jaje okreće dalje zato, jer ja rukom zaustavljam samo ljusku, dok se nutrina (žumanjak) poradi tromosti dalje kreće, pa pokrene i ljusku, kad je opet pustim. Dakako, da ga ne smijem predugo držati zaustavljena, jer drukčije stane i žumanjak.

Ivi se je to veoma svidalo, te je okretao jaje sve, dok mu napokon ne padne na pod — zamrlja parket — a mama onda kliknu: »commedia e finita!«

Strika Marko.

Prva Wagnerova opera. Kako čitamo u njemačkom časopisu »Die Musik«, našli su fragmenat prve opere slavnoga R. Wagnera. Opera nosi naslov: „Die Hochzeit“. Tekst je ispjevao 20-godišnji Wagner u jeseni 1832. u Pragu, a prve brojene opere skladao je u Leipzigu, pa je taj fragment posvetio glazbenom društvu u Würzburgu. Tekst je kasnije sam Wagner uništio, jer se nije svidio njegovoj sestri. Partitura je došla 1879. u ruke trgovca Röseru, koji je nije htio

Wagneru prodati. Wagner ga je iza toga tužio, ali je izgubio parnicu. Röser je čuvao manuskript, koji nije niko hotio kupiti, pa ga je tek kasno kupila Engleskinja Mrs. Burell. Istom se iza njene smrti 1905. upoznao glazbeni svijet sa tim Wagnerovim prvijencem. Zadnji broj časopisa »Die Musik« donaša fotografiju prve i zadnje strane te zanimljive partiture.

Novi kralježnjaci. Najnoviji broj »Smithonian-Instituts« (u Washingtonu) donosi vijesti o otkriću do sada nepoznatih kralježnjaka. Ekspedicija, koju je vodio E. Heller u istočnu Afriku, našla je tri osobite vrste glodavaca. Zatim opisuju psa-žličara, kakav je do sada bio poznat samo u južnoj Africi. Napokon javlja pomenuti list otkriće nove goleme žabe, koja spada u vrstu »rana«, a po dr. Stejnegeru zovu je »Rana magna«.

Da se zapriječi poplava, kakova je nedavno bila u Parizu, raspisani su natječaji. Već su predložena tri nacrta: jedan, da se utok rijeke Marne, koji je sada iznad Pariza prenese ispod grada; drugi, da se izkopa postrani kanal, kuda bi tekla suvišna voda, a treći — najskromniji hoće proširiti korito Seine. Troškovi bi pak iznosili za prvi projekt četiri do pet stotina milijuna, drugi oko devedeset milijuna, a treći samo oko pedeset milijuna kruna. Tehnici će i mjernici ispitati ove i eventualne nove prijedloge.

Bežžici telegraf u Pulju. Nedavno je poslana brzojavka iz Pulja kralju Friedrichu Augustu von Sacksenu u Berlin. Udaljenost obiju postaja iznosi 900 km, a posrijedi su Alpe — uza sve to je spoj bio izvrstan.

Džepni telegraf bez žica. Tehnički »Umschau« javlja, da je u Münchenu prelat S. Prof. Dr. L. Cerebotani držao predavanje i pokuse sa svojim izumljenim džepnim telegrafom bez žica. Pokusi su sjajno uspjeli.

Države bez pošte. Sve velike kulturne države imaju svoje poštansko uređenje, ali ima i u samoj Evropi država, koje nemaju svoje pošte. Ne bi im se isplatilo uredovati na svoj račun, pa se koriste poštom drugih velikih država. Tako se seljačka republika Andora u Pirenejima, koja ima samo 5.300 stanovnika španjolske narodnosti i plaća danak Francuskoj i biskupu u Urgelu, služi španjolskom i francuskom poštom. Marke upotrebljavaju Andorani sad francuske, a sad opet španjolske prema mjestu, kamo šalju. Isto tako nema svoje pošte ni kneževina Lichtenstein, koja broji 9.477 stanovnika. Ona se služi austrijskim poštanskim vrijednotama, a pisma joj otpremaju četiri austrijska poštanska ureda, koja se nalaze u kneževini. - San Marino upotrebljava talijansku poštu, ali je i uz protektorat Italije zadržala sebi pravo priredivati svoje marke. — U istom se odnošaju prema Francuskoj nalazi kneževina Monaco, u kojoj postoje dva poštanska ureda i to u Monacu i Monte Carlu; nu država uza svu svoju veliku napućenost nema telefonske mreže. — U kneževini Samos (otok) postoji turska pošta. — Napokon je najveća zbrka na Kreti. Tu se pored službenih turskih ureda nalaze i uredi evropskih velikih vlasti, pa i Grčke sa osobitim markama.

Sa kongresa katolika u Parizu. Od 31. pr. mj. do 3. o. mj. obdržavali su katolici članovi esperantističkih društava međunarodni kongres. Nećemo spominjati, kako su nekatolici anglikanski pastor A. Nankiwel i ortodoksni Rus Nikifor Dimitrijević Zjenin nakon odulje debate — radilo se o jedinstvu Crkve — izrazili iskrenu želju, da se svi kršćani sjedine pod vrhovnim pokroviteljstvom sv. Stolice u Rimu. Nas zanima pitanje izgovora latinskog jezika, o kojem se također raspravljalo. Na koncu je debate primljen prijedlog, da se izgovara na onaj način, koji je najbliži znanstvenom izgovoru, a to je govor dobrih talijanskih latinista. Ne ćemo spominjati onih mnogih tačaka, koje su za nas od slabe vrijednosti; najznamenitija je za nas Hrvate »Liga malenih naroda« (»Ligo de malgrandaj nacioj«), koja je osnovana na tom sastanku. Svrha joj je, da sačuva opstanak malih naroda i njihovu narodnost. Privremeni predsjednik »Lige«, znameniti irski publicista Rev. I. Parker i tajnik Holandez prof. Oscar van Schoor zaključiše u sporazumu s prisutnim zastupnicima malih naroda, da bude službeni jezik Lige Esperanto, a sjedište joj u Haagu.

Epidemičku bolest upotrebljavanja tuđih jezika u razgovoru kod inteligencije i poluinteligencije u manjih naroda liječiti će Liga svom žestinom. Naravno, da kongresisti nijesu zaboravili pohoditi znamenitosti Pariza i okolice mu kao crkvu Notre Dame, historički Versailles i druge. Na rastanku je bio banket u Palais d' Orleans.

Šala.

Kritik. Pjesnik (uredniku): Ne znam samo, kako bi nazvao novu zbirku svojih pjesama.

Urednik: Nazovi je »Zvuci iz koševa«.

Zna, koga zove. Principal: »Ko je kod telefona?

Pristav: »Vaša milostiva gospoda!«

Principal: »Tako, što hoće?«

Pristav: »Teško je razumjeti — čuo sam samo riječ — »staro magare.«

Principal: »A — bježite — onda mene zove!«

Dobili su, što su htjeli: Išla dvojica đaka cestom pa sreli jednog seljaka. Da se malo zabave uzeli ga među se i pitali svašta — napokon zapitaše: »Ej, kume, a recite vi nama jeste li vi magare ili vo?« Seljak ih pogleda, a onda reče: »He, onako — nekako po srijedi!«

Pomeli mu se računi. (U gostioni) »Sad ne znam, da li mi je žena rekla, da moram doći u 10 sati kući a popiti najviše 2 čaše pive — ili da dođem u 2 kući — a da popijem najviše 10 čaša pive?«

I. Rebus.

Antun Bergan.

G
G PL G + $\frac{\text{bra}}{\text{se}}$ su jak su (su / su) HR / A
G

II. Rebus.

Stjepan Martinčević.

glava', glava', glava'.

III. Rebus.

D. Nazor. — »Polet«.

═ ═ ═ r

Zagonetka.

N. Mekinić. — „Polet“.

Grad sam znatan na Jadranskom moru.
Promijeniš li jedno slovo meni,
Tada svete stvari eto tebi,
Kojom možeš spasit dušu svoju.

Homonim.

N. Felja.

I. II. III. svima poznat grad
III. II. I. svako ima rad'.

Geometaljka.

Makso Pieczka.

I. II. što zahvati, sve pohara,
II. I. ne imade je pustara.

Pitalice.

Franjo Kulundžić.

Zelena mu kapa, do ušiju klapa. (Lješnik.)
Puna kuća zlata, ni od kuda vrata. (Jaje.)
Sjedi djed na rijeci, ne da mrijeti djeci. (Mlin.)
Sjela bijela usred sela, sama sebe izjela. (Svijeća.)

Anagrami (zemlj.).

Perislav Puharić.

Ime raka
Maja Glino
Sav bakar

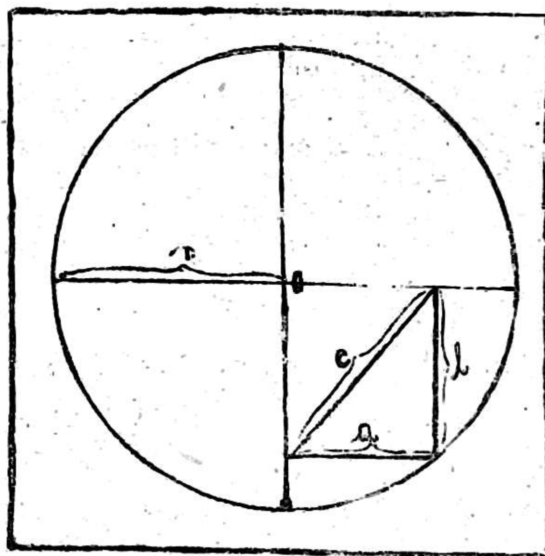
II. Skrivačica.

Stanko Kropek, — »Tajna«.

Sto ara bi ja kupio.

Zadatak iz geometrije.

Načinimo krug s polumjerom **r**, pa ga razdijelimo u kvadrante. U jednom od kvadranata narišemo pravokutni trokut (a, b, c) i to tako, kako to naša slika prikazuje.

Zadan je samo **r**,
a ja tražim hipotenuzu trokuta **c**
N. pr. **r** = 13·74; **c** = ?

Odgonetke zagonetki br. 12. i 13.

Rebus = Cipar.

Pogađaljka = August Šenoa. (Brojke datuma kazuju, koje slovo treba uzeti u dotičnom retku).

Odgonetaše: Ružica Magdić, uč. više djevojačke škole u Varaždinu, „Tajna“ Varaždin, Ivan Nep. Franić, gimn. Gospić, Ante Koran, gimn. Gospić, Olga Šimić, Jelka Franić i Zlata Trtanj, učenice više djev. škole Gospić, »Polet« Spljet, Vladimir Hranilović, gimn. Zagreb.

